

Obisk Črne Gore v okviru Gozdarskega društva Posočja

V dneh od 27. do 30. 9. 2018 je 37 članov Gozdarskega društva Posočja (od tega 14 zaposlenih na Zavodu za gozdove Slovenije) obiskalo Črno Goro. Do Podgorice smo potovali z letalom, po sami Črni Gori pa z najetim avtobusom.

Gozdarski strokovni del ekskurzije je vodil g. **Slobodan Stijepović, ki pokriva gozdove v upravi nacionalnih parkov Črne gore.** Pet nacionalnih parkov zajema okoli 7,7 % površine Črne Gore, v skupni upravi je zaposlenih okoli 50 uslužbencev. V štirih dneh smo si ogledali nacionalne parke (NP) Lovčen, Biogradsko goro, Durmitor in Skadarsko jezero, izpustili smo le NP Prokletije. Prvi dan smo se po prihodu v Črno Goro v popoldanskih urah povzpeli na Lovčen (1.657 m). Z Njegoševega mavzoleja je bil ob sončnem zahodu čudovit pogled na okoli 60 % Črne Gore. Ogledali smo si tudi mesto Cetinje, ki je bilo nekoč prestolnica in nacionalno srce Črne Gore. Drugi dan smo si ogledali NP Biogradska gora, ki meri 5.650 ha. Podobno kot naš Triglavski

narodni park je razdeljen v tri varovana območja. V prvo, najstrožje varovano območje, je zajetih 1.600 ha pragozdov. Okoli Biogradskega jezera smo si ogledali pragozdove, ki imajo lesno zalogo do 800 m³. Popoldan tega dne smo se na poti na Durmitor ustavili še v samostanu Morača in ob reki Tari, preko katere so se nekateri spustili z zipline ob mostu na Djurdevića Tari. Prespali smo v Žabljaku.

Tretji dan je bil namenjen ogledu NP Durmitor, ki meri okoli 32.000 ha. Najprej smo se povzpeli do Črnega jezera, nato pa še do razgledišča Čurevica, s katerega je lep razgled na kanjon reke Tare. Zadnji dan smo si z ladjico ogledali še največji NP Skadarsko jezero, ki s svojimi 40.000 ha površine predstavlja izjemno biotopno bogastvo ornitofaune in ihtiofaune z bujno močvirno vegetacijo.

Med samim potovanjem nas je g. Stijepović **seznanjal z gozdarstvom in gospodarjenjem z gozdovi v Črni Gori.** Gozdna zemljišča pokrivajo okoli 70 % Črne Gore, od tega je le okoli

Slika 1: Udeleženci ekskurzije ob Črnem jezeru v Durmitorju (foto: arhiv GD Posočje)

40 % gospodarskih gozdov, ostalo predstavljajo malodonosni, večinoma panjasti in grmičasti gozdovi. Zaradi te specifičnosti so pokriti z gozdnogospodarskimi načrti le gospodarski gozdovi. Ti so razdeljeni na odseke, ki so z gledno označeni v naravi. Samo v gospodarskih gozdovih imajo zgoščeno mrežo stalnih vzorčnih ploskev (100 x 100 m). Stanje ostalih gozdov spremljajo le preko nacionalne gozdne inventure, ki podobno kot pri nas poteka vsake 3 leta na mreži 4x4 km, na kateri pa je postavljenih po določenem sistemu kar 8 vzorčnih ploskev. Na težje dostopnih območjih, npr. kanjonih, postavljajo ploskve po sistemu »random« (naključni vzorec).

Ker se gozdarstvo v Črni Gori sooča s pogoštimi krajami lesa, imajo vzpostavljen tudi za nas zanimiv sistem sledenja lesa. Pri odkazilu označijo vsako drevo na panju z odkazilnim kladivom, zraven pa namestijo še (v zasebnih zeleno, v državnih pa belo) ploščico s številko. Ob prevzemu sečišča namestijo ploščico še na vsak izdelan sortiment in ga označijo s posebnim prevzemnim kladivom (podobno, kot včasih pri nas s »kolobrojem«). Tako imajo zagotovljeno (papirnato) sledljivost vsakega sortimenta od panja do kupca.

Državnih gozdov je nekaj več kot 50 %, letno v njih sekajo do 450 tisoč m³. Črna Gora je sicer, po Sloveniji, edina preostala evropska država s koncesijskim sistemom izkoriščanja državnih gozdov. Ta sistem je bil uveden v letu 2008, ko so prešli iz kratkoročnih (letnih) pogodb za prodajo lesa na panju na dolgoročne, koncesijske (7, 15 in 30-letne) pogodbe za izkoriščanje gozdov. Izdajajo jih na podlagi javnih razpisov po gozdnogospodarskih enotah in sicer na podlagi gozdnogospodarskih načrtov in letnih planov, z obveznostjo izvajanja vseh načrtovanih del v gozdovih (večji koncesionarji) ali le izvajanja del na izkoriščanju gozdov, vključno z obvezo za izgradnjo in vzdrževanje gozdnih prometnic. Ker se je ta sistem pokazal kot ekološko nevzdržen in ekonomsko neučinkovit za državo, se je vlada lani odločila, da se novih koncesijskih pogodb ne bo več sklepalo ter da se obstoječe pogodbe po preteku nadomesti z lastno oddajo sečnje izvajalcem ter

prodajo GLS na kamionski cesti. Za ta namen naj bi se po usmeritvi vlade ustanovilo novo podjetje za gospodarjenje z državnimi gozdovi in sicer preko delitve sedanje Uprave za gozdove na javni in komercialni del. Strokovne podlage za reformo je za Vlado Črne gore v lanskem letu pripravil naš strokovnjak, mag. Ferlin oz. slovenska svetovalna firma GISS d.o.o.

Gospodarjenje v vseh gozdovih sicer usmerja državna Uprava za gozdove, ki v državnih gozdovih pripravlja tudi vse potrebno za obstoječe koncesijske pogodbe ter za sedanjo prodajo lesa na panju (po oddelkih/odsekih) preko razpisov. Pri javnem razpisu se sorazmerno upošteva cena (ponder 60 %) ter kadrovska in tehnično-tehnološko usposobljenost podjetja (ponder 40 %). Uprava za gozdove podobno kot naš Zavod za gozdove izvaja strokovno-tehnične naloge (odkazilo in prevzem lesa na panju) v zasebnih gozdovih ter lastnikom gozdov izdaja potrdila o poreklu lesa. Pred izvozom lesa iz državnih gozdov se je država zaščitila kar z zakonsko prepovedjo izvoza oblovine iz državnih gozdov.

Gospodarjenje z divjadjo poteka podobno kot pri nas preko koncesij, ki jih imajo večinoma lovske družine. Zanimivo je, da se prihodek od koncesij po zakonu deli na občine, Lovsko zvezo Črne gore (za izvajanje določenih javnih funkcij) in lastnike zemljišč. Razpisi za dodeljevanje koncesij praviloma potekajo na 10 let, lovišča pa so prilagojena občinskim mejam. Imajo tudi lovišča s posebnim namenom, s katerimi upravlja Uprava za gozdove. V okviru te uprave sta tudi dve drevesnici s trenutno proizvodnjo do pol milijona sadik.

Udeleženci ekskurzije smo dobili vtis, da se Črna Gora hitro razvija, gozdarstvo pa se prilagaja izzivom in spremembam. Nekatere njihove rešitve so aktualne in morda zanimive tudi za nas. V kratkem času našega obiska pa nismo dobili zadostnih informacij glede uspešnosti in učinkovitosti predstavljenih rešitev.

Edo Kozorog